

A hódítók harci kutyái

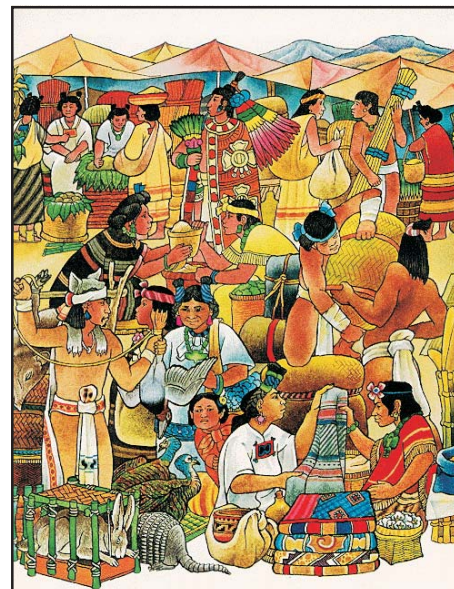
Vérengző kutyák az indiánok ellen

Amerika felfedezésével, meghódításával kapcsolatban az él a köztudatban, hogy maroknyi spanyol néhány lóval és tűzfegyverekkel leigázta a nagy indián birodalmakat. Tény, hogy az őslakosok addig még nem találkoztak tűzfegyverekkel, a legnagyobb állat pedig, amit láttak az Inka Birodalomban, a láma volt (és azt csak teherszállításra használták, ők maguk nem ültek fel rá), az aztékok, illetve maják pedig csak annál kisebb testű állatokat ismertek. Ló és lovas együttes látványa tehát valószínűleg sokkolta a bennszülötteket. Azonban nemcsak a lovaknak, illetve a tűzfegyvereknek köszönhető a spanyolok a hódítást, hanem egy, a köztudatban nem szereplő „fegyvernek” is: a *harci kutyáknak*.

A bennszülöttek kutyái

Az amerikai földrész lakói ismerték a kutyákat, mint azt Kolumbusz Kristóf naplójában is olvashatjuk Hispaniola szigetének leírásakor: „Az egyikben [kunyhóban – K. J.] kutyára bukkant, mely nem ugatott...” Ezeket a néma, szörstelen és kövér kutyákat ugyanis nem arra tartották, hogy a házat őrizzék, hanem felhizlalták és elfogyasztották őket.

Diego Durán krónikájában olvasható, hogy Teotihuacán városában (ma Mexikó) a piacon kutyák százait árulták. Bernardino de Sahagún ferences rendi szerzetes írja ezekről az állatokról, hogy legtöbbjük – Teotlixco és Toztlán vidékének kivételével – szőrrel született, azonban azt gyantával eltávo-

Rekonstrukciós rajz az azték kori Tenochtitlán piacáról. Az árukinálatnak gyakran volt része az étkezési célra nevelt kövér, szörstelen kutya

lították róluk. Ezeknek a kutyáknak szakrális szerepük is volt: az esőistenek áldozták fel őket.

A hódítók harci kutyái: masztiffok és agarak

Kolumbusz Kristóf első útja folyamán három hajója közül az egyik, a Santa Maria megsérült, nem lehetett kijavítani. Ennek a legénységét hagyta Kolumbusz az újonnan megalapított településen, La Navidadon. Az ottmaradottak feladata az volt, hogy derítsék fel a szigetet, keressenek alkalmas helyet a megtelepedésre, gyűjtsenek aranyat, de ne háborgassák a bennszülötteket, a nőket is hagyják békén. Második útjára 1493-ban Kolumbusz már 17 hajóval, 1200 fős legénységgel indult el. Don Juan Rodriguez de Fonseca sevillai főesperes, a „Katolikus Királyok” (a királyi pár) magánkáplánja javaslatára agarakat és masztiffokat is vittek magukkal fegyver gyanánt.

A *harci kutyák alkalmazása* nem volt újszerű a történelemben. A spanyolok előtt már a babilóniaiak, a görögök és a rómaiak is kihasználták a kutyák erejét a harctéren. Amikor elfoglalták a Kanári-szigeteket a portugáloktól, az ott lévő – a portugálok által még nem meghódított – guanche nevű törzs ellen vetették be először a spanyolok ezeket a harci kutyákat. Tekintélyt parancsoló volt a masztiffok (Mastín Español) mérete (kanoknál legalább 75 cm a marmagasság, a szu-
kánoknál 70 cm) és súlya (kanoknál mini-

mum 70 kg, a szukák esetében 60 kg), miként az agarak (Galgo Español) marmagassága (kanok 62–70 cm, szukák 60–68 cm) és súlya (ma körülbelül 30 kg, de Amerika felfedezésének idején elérte az 50 kg-ot) is. E hatalmas méretű és gyors vadászkutyák könnyen oltották ki a bennszülöttek életét, így a spanyolok bevették őket a mórok elleni harcok során is. Nekik szintén nem sok esélyük volt a kutyák hatalmas állkapcsával szemben, mert az – a könnyű bőrpáncél ellenére is – könnyedén összeroppantotta csontjaikat. Az agarak pedig pillanatok alatt utolértek és kibelegtek bárkit.

„Egy kutya 10 emberrel ér fel”

Az Újvilágban harcászati célokra először 1494 májusában használtak kutyákat – amikor Kolumbusz Jamaica partjaihoz ért. Naplójában leírja, hogy a sziget Szicília területének körülbelül a harmada, hegyvidékes, gyéren lakott. Fára és vízre volt szüksége, ezért partra akart szállni, ám a parton felfegyverzett indiánokat látott gyülekezni. Úgy vélte, egy nagyobb spanyol erődemonstráció elvonná a kedvét az indiánoktól, hogy megtámadják. Ezért még a hajókról nyílzáport küldött rájuk, majd partra szállva a kutyákat is elengedte. Erről azt jegyezte fel, hogy „az indiánok ellen egy kutya 10 emberrel ér fel”. Később még többre becsülte az állatokat: egy kutyát 50 emberrel vélt egyenértékűnek.

1495. március 24-én Hispaniola szigetén Caonabo kacike ellen vonult fel Kolumbusz Kristóf testvére, Bartolomé. A spanyol erő 200 emberből, 20 lóból és 20 kutyából állt. A kutyákat Alonso de Ojedára bízta, mivel a mórok elleni küzdelemben már elég tapasztalatot szerzett a kutyák irányításában. Ojeda a jobbszárnyon gyűjtötte össze a harci ebeket, onnan engedte el őket „Tómalos! (Kapt el!)” felkiáltással. Bartolomeo de las Casas úgy számolt be erről az eseményről, hogy egy kutya körülbelül 100 indiánnal végzett. Magyarozatképpen hozzátette, hogy ezen azért nem kell meglepődni, mivel ezeket az ebeket eredetileg vadászatra képezték ki, a vért nélküli bennszülöt-

Spanyol masztiff Francisco Goya festményén, 1786–1787 körül

tek testét pedig sokkal könnyebben áttudták harapni, mint a vadak bőrét. Ráadásul e harcok során e kutyák rákaptak az indiánok húsának ízére. Mivel meg tudták különböztetni az indiánokat az európaiaktól, a hódítóknak nem kellett félniük attól, hogy a csata hevében őket is megtámadják.

Bernardino de Sahagún Ferenc-rendi szerzetes így emlékszik vissza Códice Florentino című munkájában: „hatalmas kutyák, rövid fülekkel, sárga színű, vérben forgó vadállati szemekkel, hatalmas szájakkal, lógó nyelvekkel, kés formájú fogakkal, démoni vadállatok, és foltosak, mint a jaguár.” Hernan Cortez Tenochtitlán felé haladó útjáról a következőket jegyezte fel: „először négy lovast küldött előre, hogy nézzék meg a területet, vizsgálják át a házak közötti részt. A kutyák földre szegezett orral követték a nyomokat...”

„Könyörület nélkül való vadállatok”

A későbbiekben a hódítók már nemcsak a csaták folyamán vetették be ku-

Spanyol agár. A kiváló képességű vadászkutyát sok esetben brutális módon „tartják” gazdái a mai Spanyolországban

tyákat, hanem sokszor kegyetlen kedvtelésből is ráuszították őket a bennszülöttekre. Pedro Cieza de León például a következőket írja: Cartagenában „...egy portugál, Roque Martín belépett az indiánok házaiba azért, hogy a kutyák felfalják őket, ez volt az egyetlen táplálékuk”. Garcilaso de la Vega (1501–1536) egyik munkájában olvasható, hogy „Floridában Pánfilo de Narváez spanyoljai egy olyan dolgot tettek Ocita kacikével, amit soha nem felejt el: édesanyját a kutyák elé vetették, hogy széttépjék és felfalják őt”. Hernan Colón „Az Admirális története” című könyvében a következőket állította: „1503 márciusában Veragua kaszikéje, Quibio megtámadta a keresztények települését, e támadás során sokan meghaltak és megsebesültek [...] az indiánokat kard által büntették meg és egy kutya által, aki üldözte őket, amíg csak menekülni tudtak.”

Bartolomeo de las Casas (1484–1566) a szörnyűséges állapotokat a „Rövid beszámoló az Indiák elpusztításáról” című munkájában (1542) örökítette meg. Több helyen is leírja azokat a borzalmas tetteket, amiket a kutyák vittek véghez gazdáik parancsára. „És mert mindenki, aki el tudott menekülni, a hegyekbe vonult vissza, vagy a sierrán keresett menedéket az embertelen népesség, könyörület nélkül való kegyetlen vadállatok, az emberi nem legfőbb elleneségei és irtói elől, a keresztények a legvadabb fajtát, a vadászkutyákat idomították és tanították be, hogy ha indiánt látnak, egyetlen szempillantás alatt tépjék szét. Úgy is támadtak rájuk és falták föl őket, mintha csak disznók lettek volna. Ezek a kutyák nagy pusztítást és mészárlást rendeztek [...] Egy bizonyos spanyol, idomított kutyáival, elment vagy ebbe a királyságba [Yucatán – K. J.], vagy Új-Spanyolország egy másik tartományába nyúl- vagy szarvasvadászatra, és egyik nap, midőn már semmi vadásznivaló nem akadt s úgy találta, hogy a kutyák éhesek, elvett egy kisfiút az anyjától, és késsel feldarabolta karját és lábát, majd mindegyik kutyának odaadta a maga részét; amikor pedig ezek megették a darabokat, az egész kis testet odaadta nekik a földre, közös prédának.”

Theodor de Bray illusztrációi Las Casas művéhez az indiánokkal szembeni kegyetlenkedésekről, 16. század

A leghíresebb kutyák

A kutyák harctéri sikereit tapasztalva minden konkvisztádor vitt magával belőlük felderítő-, hódítóúttjaira. Néhányuk nevét megőrizte a történelem. Ilyen volt Juan Ponce de León (a mai Puerto Rico meghódítója és kormányzója) Becerrillo nevezetű (jelentése: bikaborjú, hatalmas állat) kutyája. Becerrillót olyan nagy becsben tartották, hogy zsoldot és a zsákmányból részesedést kapott. Állítólag meg tudta különböztetni egymástól a harci, illetve békés szándékkal érkező indiánokat. A csatákban sokszor előreküldték csak azért, hogy megfélemlítse az ellenséget. A bennszülöttek bármekkora létszámú spanyol haddal szembe mertek szállni, azonban ha ott volt Becerrillo, elmenekültek.

Egy történet szerint, amikor Ponce de León kormányzói tevékenysége miatt nem tartózkodott a szigeten, kutyáját kapitánya, Diego de Salazar gondjaira bízta. Mivel a katonák unatkoztak, szórakozásképpen egy fogságba vetett idős indián nőt hívtak maguk elé, egy levelet nyújtottak át neki, arra utasították, hogy vigye el a kormányzónak. Amikor a nő elindult, Salazar utasította Becerrillót, hogy tépje szét. A kutya elkezdett a nő felé rohanni, aki ijedtében térdre borult, és kérte a kutyát, hogy ne bántsa, mert az üzenetet a kormányzónak viszi. A katonák döbbenetére Becerrillo megszagolta a levelet, majd visszatért gazdáihoz. Miután Ponce de León hazatért, és

mindent elmeséltek neki, állítólag a következőket mondta: „Engedjétek szabadon az asszonyt, hadd menjen vissza népéhez. Aztán hagyjuk el ezt a helyet. Nem hagyhatom, hogy egy kutya nagyobb szármalmat és megbecsülést mutasson, mint egy igaz keresztény.” A „keresztényi” viselkedésről Las Casas így ír: „Amikor a gaz spanyolok harci kutyákkal kerestették az indiánokat, s amint megtalálták, rájuk uszították őket, egy beteg indián nő – látván, hogy nem tud elmenekülni a kutyák elől, és darabokra szaggatják őt is, mint a többieket – fogott egy kötelet, a lábához kötött egy egyéves gyereket, és felakasztotta magát a gerendára, és alighogy megtette, már jöttek is a kutyák, és szétszaggatták a gyereket, bár mielőtt meghalt volna, egy pap még megkeresztelte.” Becerrillo halálát végül egy mérgezett nyíl okozta.

Vasco Nuñez de Balboa Becerrillo kölykét, Leoncicót (vagy Leoncillo) (kis oroszlán) kapta meg, amely rászolgált nevére. A legendák szerint olyan tulajdonsággal rendelkezett, hogy ha ráuszították a bennszülöttekre, a szájával megfogta a karját, s ha az indián nem állt ellen, akkor Balboa elé vezette, ha ellenállt, azonnal szétépte.

Hernan de Soto nagy hasznát vette Bruto nevű kutyájának Florida meghódítása során. Állítólag 50 nyílvezzővel tudták csak megölni, amikor egy folyón úszott keresztül. Halálát sokáig titokban tartották, hiszen nevének

puszta említése is félelmet váltott ki az indiánokból.

Végezetül álljon itt egy idézet szintén Las Casastól, mely összefoglalja mindazt, amit a spanyolok kutyáikkal együtt véghezvittek: „...a spanyolok az Indiákon az indiánok megölésére és szétszaggatására betanított vad és kegyetlen kutyákat tartanak. Tudják meg mindazok, akik igazi keresztények, de még azok is, akik nem, hogy kutyák táplálására láncra verve hozzák az indiánokat, és úgy hajtják őket, mint a kondát, leölik őket, és közvágóhidat tartanak fenn, ahol emberhúst árulnak. Vajon történt-e ilyen dolog a világon? És azt mondja az egyik a másiknak: »Adjál már nekem kölcsön egy negyed ilyen gazembert, hogy megetessem a kutyáimat, amíg le nem vágok én is egyet« – mintha csak negyed disznót vagy birkahúst kérnének kölcsön. Vannak, akik vadászni indulnak reggel a kutyáikkal, és mikor hazatérnek ebédelni, azt válaszolják, ha megkérdezik tőlük, sikerrel jártak-e: »De még mennyire, hogy sikerrel jártam, valami tizenöt-húsz gazemberrel végeztek a kutyáim.«»

KONDACS JULIANA

Ajánlott irodalom
Garcilaso de la Vega: *Inkák és konkvisztádorok*. Bp., 1964.; *Így látták. Indián és spanyol krónikák*. Szerk.: Benyhe János. Bp., 1992.; Las Casas, Bartolomé de: *Rövid beszámoló az Indiák elpusztításáról*. Bp., 1999.; Morison, Samuel Elison: *Kolumbusz Kristóf, a tengerész*. Bp., 1959.; Prescott, William Hickling: *Mexikó és Peru meghódítása*. Bp., 1967.